

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

Warszawa, 31 marca 2023 roku

ZSS.422.4.2023.JOJ

Pan
Adam Niedzielski
Minister Zdrowia

Szanowny Panie Ministrze,

z informacji przekazanych przez resort zdrowia¹ wynika m.in., że w opinii ekspertów² obecny standard badań profilaktycznych wzroku prowadzony przez lekarzy pediatrów jest nieskuteczny. Aktualnie stosowane rozwiązania i metody nie pozwalają na wychwycenie podstawowych problemów związanych z niedowidzeniem i zezem. Zdaniem ekspertów zasadnym byłoby dążenie do zapewnienia dzieciom i młodzieży dostępu do profilaktycznych badań okulistycznych w oparciu o zespoły specjalistów i pracujących w układzie ortoptysta-lekarz okulista, optometrysta-lekarz okulista.

Badania przesiewowe narządu wzroku są najtańszym narzędziem masowych świadczeń zdrowotnych, które pozwalają na szybką, wstępną identyfikację zaburzeń. Mając na uwadze, że zapobieganie i wczesne rozpoczęcie leczenia jest bardziej ekonomiczne, niż niejednokrotnie drogie i długotrwałe leczenie późno wykrytych wad, pamiętać należy, że przy ocenie efektywności proponowanych testów przesiewowych najistotniejszym jest prawidłowe określenie docelowej grupy wiekowej, która powinna zostać poddana badaniu, oraz dokonanie wyboru najskuteczniejszej metody badania.

W Polsce, podobnie jak w większości państw, w których poziom rozwoju cywilizacyjnego jest obecnie bardzo wysoki, obserwuje się wzrost występowania wad refrakcji^{3,4}. Ma to bezpośredni związek z coraz częstszą i dłuższą pracą przy komputerze oraz

¹ Pismo w sprawie DLG.748.20.2022.MN z 3 marca 2023 r.

² Odwołano się do opinii Konsultant Krajowego w dziedzinie okulistyki płk. prof. dr hab. n. med. Marka Rękasa oraz przewodniczącego Sekcji Okulistyki Dziecięcej Polskiego Towarzystwa Okulistycznego dr hab. n. med. Wojciecha Hauta

³ <https://voigtklinikaoka.pl/2021/06/23/refrakcja-oka-co-to-jest-refrakcja-i-jakie-sa-glowne-zaburzenia-refrakcji-oka/>

powszechnym i niemalże nieograniczonym w czasie korzystaniem przez dzieci i młodzież z urządzeń mobilnych. Z wadą refrakcji mamy do czynienia, gdy pacjent widzi niewyraźny, rozmazany obraz. Wady te obejmują: nadwzroczność, krótkowzroczność i nieźborność (astygmatyzm). Nieskorygowana wada refrakcji jest również najczęstszą przyczyną zez⁵. Co istotne, do 18. roku życia wzrasta najszybciej występowanie krótkowzroczności, najgroźniejszej wady refrakcji. Zasadnym jest zatem, by badania przesiewowe prowadzone pod tym kątem były adresowane do małoletnich pomiędzy 6. a 18. rokiem życia. Ponieważ kontrola oceny ostrości wzroku wymaga konsultacji specjalistycznej, koniecznym jest również promowanie rozwiązania, by przesiewowe badania okulistyczne były prowadzone w oparciu o zespoły specjalistów (w układzie ortoptysta-lekarz okulista, optometrysta-lekarz okulista). Programy zdrowotne kierowane do najmłodszych obywateli powinny nadto popularyzować trendy dotyczące zdrowych nawyków, w tym edukację dotyczącą widzenia i sposoby diagnozy refrakcji oraz zachęcać małoletnich pacjentów do noszenia szkieł korekcyjnych, o ile zaistnieje już taka potrzeba. Koniecznym jest także upowszechnianie wiedzy, że jedynie w porę zdiagnozowana i skorygowana wada wzroku nie pozbawia dziecka możliwości osiągnięcia lepszych wyników w nauce, realizowania swoich pasji, uprawiania ulubionych dyscyplin sportowych, zaś w przyszłości nie stanie na przeszkodzie w realizowaniu wymarzonych planów zawodowych.

Mając powyższe na uwadze i doceniając starania resortu zdrowia podejmowane w zakresie prowadzonych prac legislacyjnych mających na celu wpisanie zawodu optometrysty oraz ortoptysty do projektu ustawy o niektórych zawodach medycznych, stosownie do art. 11 ust. 1 oraz art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2023 r. poz. 292), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przekazanie aktualnych informacji w przedmiocie podejmowanych

⁴ Refrakcja to inaczej załamanie światła. Dochodzi do niego także w ludzkim oku, gdy trafia do niego światło i zostaje ono skupione w taki sposób, by trafić do siatkówki. Prawidłowe widzenie to właśnie efekt przecięcia się promieni świetlnych dokładnie na siatkówce, która wysiela tylną część oka. Siatkówka to światłoczuła warstwa komórek nerwowych, która przetwarza światło na sygnały nerwowe, dzięki czemu widzimy.
<https://www.medonet.pl/zdrowie,refrakcja-oka---na-czym-polega-i-jakie-sa-jej-zaburzenia--badania--leczenie--artykul,1731626.html>

⁵ Analiza porównawcza częstości występowania wad refrakcji u dzieci z zezem i bez choroby zezowej wykazała, że u dzieci z zezem zdecydowanie częściej (nawet kilkunastokrotnie) diagnozowano dwuroczność, krótkowzroczność, astygmatyzm i anizometrię. Wyniki te potwierdzają zależności między obecnością choroby zezowej a częstością występowania różnych wad refrakcji osoby z chorobą zezową bardzo często mają obniżoną ostrość wzroku. W przypadku dzieci wczesne wykrycie zez⁵ i odpowiednie z nim postępowanie może zapobiec rozwojowi niedowidzenia oraz pozwolić na uzyskanie prawidłowego ustawienia oczu z zachowaniem funkcji widzenia obuocznego. Wykrycie i odpowiednia korekcja wad wzroku jest zatem jednym z podstawowych działań, które zapobiegają wystąpieniu lub utrwaleniu się choroby zezowej.

działań na rzecz szerokiego dostępu do nowoczesnych i zalecanych przez ekspertów metod badań profilaktycznych wzroku wśród dzieci i młodzieży szkolnej.

Z poważaniem

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

